

משנה י"א

משנה זו מפרטת דרכי מסחר שונים שיש מהם האסורים משום אונאה.

ביאור

בבא מציעא פרק ד' ■ י"א

¹ מוכר שסכם עם קונה שימכר לו תבואת שדה פלוני, אינו רשאי לערב בה תבואה משדה אחר, ואפלו תבואה חדשה בחדשה, מפני שאין כל תבואות השדות שוות ברמת איכותן.^א ואין צריך לומר שאם סכם עם הקונה על מכירת תבואה מסוימת והיא ישנה,

¹ אין מערבין פרות בפרות, אפלו חדשים בחדשים, ואין צריך לומר חדשים בישנים.
² באמת, בין התירו לערב קשה ברה, מפני שהוא משביחו.³ אין מערבין שמרי יין ביין,

שאסור לו לערב בה תבואה חדשה, כי תבואה ישנה שכבר נתיבשה מפיקה כמות גדולה יותר של קמח, והוא מאנה בכך את הלוקח.

² "באמת" - הלכה ברורה היא,^א שביין התירו לערב יין חריף ביין שאינו חריף, אף על פי שסכם עם הקונה על יין שאינו חריף, מפני שהיין החריף אף משביח את היין שאינו חריף.

הקונה כמות מסוימת של יין, מקבל על עצמו שהיא תכלל שמרים כשעור המצוי בינות, ואינו זכאי לדרש מן המוכר לקבל יין מזקק.

³ המוכר יין מחבית מסוימת לא יערב בה שמרים מחבית אחרת,^א לפי שהם עלולים לקלקל את היין.

מקורות והערות

- א. על פי משמעות לשון רש"י שהעתיק רע"ב הרא"ש (סימן כ"ג) מפרש שכונת המשנה לאסור לערב פירות רעים ביפים. אבל נותן.
- ב. ראה רע"ב, תרומות, פרק ב', משנה א'. ג. ראה עוד רש"י, דף ס"א, ד"ה

י"ד בטבת

יום ג'
פר'
שמות

(סנהדרין כח)

היום נלמד:

משנה

בבא מציעא
פרק ד' משנה י"א

גמרא

מדרש תנחומא,
פרשת שמות,
סימן ט"ז

תובנה מרגשת

המסע של
ההוביט

לך ולמשפחה

מסכת סנהדרין
דף כ"ח

זוהר

כי תצא רעה:

הלכה

שליח ציבור
הלכה י"ג

אָבֵל נוֹתֵן לוֹ אֶת
שְׁמָרָיו. ⁴ מִי שֶׁנִּתְעַרַב
מִיָּמִים בֵּינֵנוּ, לֹא יִמְכְּרֵנוּ
בְּחִנּוּת אֶלָּא אִם בֶּן
הוֹדִיעוֹ. וְלֹא לְתַגְר אַף
עַל פִּי שֶׁהוֹדִיעוֹ, שְׂאִינוֹ
אֶלָּא לְרֵמוֹת בּוֹ. ⁵ מְקוֹם
שֶׁנֶּהְגוּ לְהִטִּיל מַיִם בַּיּוֹן,
יִטִּילוּ:

אָבֵל אִם סָנַן יַיִן מִן הַחֲבִית רִשְׁאֵי
הַמוֹכֵר לְהַשִּׁיב לוֹ אֶת שְׁמָרָיו
מֵאוֹתָהּ חֲבִית וְלִמְכָרָם יַחַד, לְפִי
שְׂאִין בְּכָךְ בְּדִי לְגֵרָם לְקַלְקוֹל הַיַּיִן.
⁴ מִי שֶׁנִּתְעַרַב לוֹ מִיָּמִים בֵּינָן לֹא
יִמְכְּרֵנוּ לְקוֹחוֹת בְּחִנּוּת אֶלָּא אִם
בֶּן יוֹדִיעַ לְהֵם שֶׁנִּתְעַרְבוּ בּוֹ מַיִם.
וְלֹא יִמְכְּרֵנוּ לְתַגְר - סִיטוֹנָאֵי, אַף
עַל פִּי שֶׁמּוֹדִיעוֹ שֶׁנִּתְעַרְבוּ בּוֹ מַיִם,
מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לְחֹשׁ שְׂאִין בְּדַעְתּוֹ אֶלָּא
לְרֵמוֹת בְּאִמְצָעוֹתָיו אֶת הַקּוֹחוֹת
וְלִמְכָרוֹ בֵּינָן נְקִי.

בְּדֶרֶךְ כָּלֵל אֵין לְחַשְׁד אָדָם בְּרֵמָאוֹת, אֶךְ
בְּאֵן יֵשׁ לְחֹשׁ שְׂיֹרָה הַתֵּר לְעַצְמוֹ לְרֵמוֹת

הַזֹּאִיל וְלֹא רָאָה בְּמוֹ עֵינָיו בְּהִתְעַרְבוֹת הַפֵּימִים וְלֹא בְּבִיתוֹ הַתְּרַחֵשׁ הַדְּבָר, סְבוּר שְׂאִינוֹ צָרִיךְ
לְהוֹדִיעַ עַל כָּךְ.⁷

⁵ בְּמְקוֹם שֶׁנֶּהְגִּים לְהִטִּיל מַיִם בֵּינָן - יִטִּילוּ וְאֵין לְהִמְנַע מִלְּמַכְרוֹ כָּךְ, בִּי
בְּדָאֵי הַקּוֹחוֹת מוֹדְעִים לְכָךְ.

מהו העתוי האידיאלי להצלחה?

'שטיימינג' קוראים לזה. איך נזהה את הזמן שבו ההצלחה תאיר לנו פנים?

ביאור

מדרש תנחומא, פרשת שמות, סימן ט"ז

המָמָה פִּסְטוֹרְלִית.

מדבר גדול, צמח פה, מעין שם, רחוק מכל מקום ישוב, אין אף אדם במרחק קילומטרים, ואתה נמצא לבד במקום השקט והדומם הזה, עם עדר של גדיים מתוקים, שבפסיעותיהם החרישיות ובלעיסותיהם השקטות מדגישים את השקט הברוף. אתה, השמים התכולים והגדיים.

לפתע נשמע קול. מישוהו שאינך רואה מדבר אליך. פחד.

זו בדיוק הסיטואציה שעמה התמודד משה רבנו. הוא רעה את הצאן במדבר, וכאשר ראה עץ-סנה בוער באש ואינו נשרף, נגש לראות את המחזה המדהים, ולפתע נשמע קול מתוך הסנה הבוער: "משה, משה!"

כדי שמשה רבנו לא יבהל, נשמע קולו של ה' בגון קולו של

עמרם, אביו של משה רבנו. קול מבר, גם אם מפתיע ובמקום לא מתכנן, מפחיד פחות.

אחרי שנות נתוק רבות כל כך ממשפחתו, שמח משה רבנו ואמר: "אבא שלי חיו" ואז אמר לו ה': "איני אביך, אלא אני אלקיו של אביך".

מיד הבין משה שהוא זוכה להתגלות אלקית, והסתיר את פניו מפני כבודו של ה'.

"וַיֹּאמֶר, אָנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ", נִגְלָה עָלָיו בְּקוֹלוֹ שֶׁל עֶמְרָם אָבִיו, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְיַרֵּא. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שָׁמַח מֹשֶׁה וְאָמַר: "עֶמְרָם אָבִי חַי!" אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "אַתָּה אִמְרַתְּ שְׂאֵנִי אָבִיךָ, וְאֵינִי אֵלָא אֱלֹהֵי אָבִיךָ". בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, "וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו, כִּי יָרָא מֵהַבֵּיט אֶל הָאֱלֹהִים".

במעמד הגדול ההוא הורה ה' למשה: "של נעליך מעל רגליך, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא", ומשה רבנו מנה להיות מנהיגו של עם ישראל.

במדבר, בחול, עם גדיים, האם זה המקום המתאים לעליה רוחנית בה מיחדת?

אמר ה' חפץ חיים" וצ"ל: "כן! כל מקום מתאים, כי לא המקום עושה את האדם אלא האדם עושה את המקום. כך אמר ה' למשה: "המקום אשר אתה עומד עליו, אדמת קדש הוא" - הכל תלוי בך, בכל מקום שבו אתה נמצא, אתה יכול להתחיל.

ה"חפץ חיים" התכוון ברעיון הזה לדרבן אנשים שמבחינה רוחנית הרגישו שהם ירודים מאד, ודכדוך תקף אותם בכל פעם שרעיון השנוי חלף בראשם. "איך מהמקום שבו אני נמצא אצליח להיות טוב יותר?" השלף את הדכדוך, של נעליך מעל רגליך, מכל מקום ובכל מצב אפשר להצליח.

הרעיון הזה נכון לכל תחומי החיים.

הבטוי "של נעליך" מסמל שאנחנו נוטים ליחס משקל כבד למה שנראה לנו בקשיים, ולכן מתפתח חשש להתחיל ולצאת לדרך. אבל האמת היא שפעמים רבות כל הקשיים מתפוגגים מעצם ההחלטה לצאת לדרך. נקח לדגמה את האדם המרגיש כבדות ועצבות כשהוא חושב על מצבו הרוחני, והוא מיאש מהאפשרות לבצע שנוי. האם זה נכון שהוא לא מסגל? מובן שהוא מסגל, כי עצם העבודה שהוא רוצה להשתנות מעידה על כך שהוא יודע את הכוון ויודע מה הוא רוצה. "של נעליך" - החלט שאתה זורק את הקשיים ופשוט מתחיל.

המסע של הוביט

תובנה מרגשת
סטון יומי שיאיר לכנס את היום

מסכת סנהדרין ■ דף כ"ח

קְדוּשַׁתֶּם שֶׁל הַכּוֹהֲנִים

אֶת שִׁבְט הַכּוֹהֲנִים קִידַשׁ הַקֶּבֶ"ה בְּקְדוּשָׁה מְיֻחָדֶת, כְּפִי שֶׁאָנוּ שׁוֹמְעִים אֶת הַכּוֹהֲנִים מְבָרְכִים עַל הַדּוּכָן, בְּעִלּוֹתָם לְבִרְכַת כּוֹהֲנִים: "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּקְדוּשָׁתוֹ שֶׁל אֱהֲרֹן".

מִפְּנֵי קְדוּשַׁתָּם הַמְיֻחָדֶת יֵשׁ לָהֶם דִּינִים מְיֻחָדִים. לְמִשָּׁל, אָסוּר לָהֶם לְהִיטָמֵא לְמֵתִים.

אוּלַם עִם זֹאת, הַתּוֹרָה קוֹבְעֵת שֶׁיִּשְׁנָם מְקָרִים שֶׁבָּהֶם הַכּוֹהֵן רִשָּׁאי לְהִיטָמֵא לְמֵתִים. אִם חָלִילָה נִפְטָר אֶחָד מִשְׁבַּעַת הַקְּרוֹבִים שֶׁל הַכּוֹהֵן, יֵשׁ לוֹ מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה לְהִתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם וּלְהִיטָמֵא מֵהֶם. שְׁבַעַת הַקְּרוֹבִים הֵם: אָבִיא, אִימָא, אַח, אַחוֹת, אִישָׁה, בֶּן וּבַת. גַּם ל"מֵת מִצְוָה" שֶׁאֵין מִי שֶׁיִּטְפֹּל בְּקַבּוּרָתוֹ, חַיֵּב הַכּוֹהֵן לְהִטָּמֵא.

בִּקְרוּ בְּאַתֵּר 'תְּלִמוּד יִשְׂרָאֵל'

לא כל לשון הרע שוה

כי תצא רעה:

תרגום

מְצוּה זו, לְדוֹן בְּדִין מוֹצִיא שֵׁם רַע. זֶהוּ שְׂכָתוּב (דְּבָרִים כב, יט), "וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְנָתַנּוּ לְאָבִי הַנֶּעְרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רַע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל". וְלֹא כָּל שֵׁם רַע שְׁקוּל, דְּמַרְגְּלִים שְׁהוֹצִיאוּ שֵׁם רַע עַל הָאָרֶץ, נֶעְנְשׁוּ בְּגִלְגָּלָה, וּמִיתוּ וְלֹא זָכוּ בָּהּ.

פְּקוּדָא דָּא, לְדוֹן בְּדִין מוֹצִיא שֵׁם רַע. הָדָא הוּא דְכָתִיב, "וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְנָתַנּוּ לְאָבִי הַנֶּעְרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רַע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל". וְלֹא כָּל שֵׁם רַע שְׁקוּל, דְּמַרְגְּלִים דְּאִפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אֶרְעָא, אֶתְעָנְשׁוּ בְּגִינְהָ, וּמִיתוּ וְלֹא זָכוּ לָהּ.

במחשבה ראשונה, אסור לשון הרע הנו אסור שוה, שלכאורה אין שנוי בין דבור אחד לדבור אחר. אולם מבאר הזוהר הקדוש שבאמת יש דבורי לשון הרע שענשם כבד יותר מאחרים. בזוהר הקדוש שם בהמשך נאמר (מתרגום): "שאלה שהוציאו שם רע על הארץ, לקו בגופם, ומיתת עצמם מתו. אבל מי שמוציא שם רע על השכינה, נשמתם לוקה". מבאר מפאן, שפמנו דיני בשת כאשר אדם מביש את חברו משלם לפי המביש ולפי המתביש לפי מעלתם וכבודם, שלא הומה מי שפטר לאדם פשוט ברחוב לסוטר לאדם נכבד, כמו כן דבור לשון הרע וחמתו משתנים לפי הדבר עליו הוציאו שם רע. בדור האחרון נכתב ספר חשוב מאוד בהלכות לשון הרע ומשמעותם, הנקרא "חפץ חיים", ונביא מדבריו בהקדמתו: "וכאשר נחפשה דרכינו ונחקרה, איזה עונות הם מהעקרים הגורמים לאריכת גלותנו, נמצאם הרבה. אף חטא הלשון הוא על פלו... בין שזה היה העקר לסבת גלותנו, אם כן כל כמה שלא נראה לתקן זה החטא, איך תוכל להיות גאלה, בין שזה החטא פגם כל כך, שעל ידי זה גלינו מארצנו, על אחת כמה וכמה שאינו מניחנו לבוא לארצנו".

יג. אינו רצוי לאחד מהצבור

כתב ה'שליחן ערוך': 'אפלו יחיד יכול לעבב ולומר איני רוצה שפלוני יהיה חזן, אם לא שכבר הסכים עליו מתחלה'³⁵.

כתבו הפוסקים, שדין זה שכתב ה'שליחן ערוך' שהיחיד יכול לעבב מלמנות אדם מסים לשליח-צבור, הינו דוקא בימיהם, אבל היום, שבעונותינו הרבים הרבה מחזיקים בנגע המחלקת בלי טעם וריח וכוונתם שלא לשם שמים, אם כל יחיד יהיה רשאי לעבב, לעולם לא יוכלו למנות להם שליח-צבור או רב שילמדם תורה, או אב בית דין. על כן, בימינו נוהגים שאין כל יחיד יכול לעבב בדבר, אלא האנשים הממנים להנהגת הקהלה, הם קובעים בדבר, והכל כדי שלא תרבה המחלקת³⁶.

עוד טעם מצינו בפוסקים שבזמננו אין היחיד יכול לעבב, שדוקא בזמנם ששליח הצבור היה מוציא את הרבים ידי חובתם בתפלתו, אז היה יכול היחיד למחות ולעבב, שאין נעשה שלוחו בעל כרחו. אולם היום שכלם בקיאים ומתפללים בלחש, אין היחיד יכול למחות³⁷.

כבר נתבאר לעיל, שעל פי דברי האר"ל, תפלת החזרה שמתפלל שליח הצבור בקול רם אינה רק כדי להוציא את מי שאינו בקי, וגם בהיום שכל הצבור בקיאים ומתפללים בלחש, צריכים הם לכון ולשמע את תפלת החזרה בקול רם³⁸.

מקורות והערות

37. שם במ"ב בשם המגן אברהם.

35. סי' נ"ג סעי' י"ט.

38. שם בכף החיים אות פ"ו.

36. שם במ"ב ס"ק נ"ג.